

Motion

1975/76: 1946

av herrar Mattsson i Lane-Herrestad och Mattsson i Skee om anlåtande av biologisk och medicinsk expertis i samhällsplaneringen

Människans mottaglighet för sjukdom och olycksfall är en betydelsefull fråga. Den bestämmer omfattningen och arten av hälso- och sjukvården. Insikten om att det krävs en helhetssyn på människan präglade den banbrytande miljömotion som centerpartiet väckte i riksdagen 1962 och den därav föranledda centerreservationen i allmänna beredningsutskottet. Många framsteg har därefter gjorts, och insikten om vikten av förebyggande åtgärder har vuxit sig allt starkare. Mycket återstår emellertid att göra.

Under de senaste årtiondena har kunskaperna ökat avsevärt om kroppens sätt att fungera både i normalt och i olika avvikande tillstånd. Främst gäller kunskaperna det relativt sett mest lättåtkomliga vetandet: de olika funktionerna i kroppen utanför det centrala nervsystemet, som ofta kallas kroppens styrsystem. Detta präglar såväl medicinen som samhällets uppbyggnad. Numera finns dock stort intresse för och möjligheter till att även studera det centrala nervsystemets många olika funktioner i hjärnan. Den ökande kunskapen som kan förväntas på detta område kommer säkerligen att avsätta spår både inom medicinen och i samhällsbyggnaden.

I den komplicerade organismen och i det komplicerade samspelet med den yttre miljön finns många möjligheter till störningar och sjukdom. Källor till detta är såväl den psykiska miljön genom rådande mellanmänniskliga förhållanden som den fysiska miljön. Det är omvittnat att den negativa stressen ökat på många samhällsområden under senare år. Sådan stress uppstår av olika orsaker. Det kan vara pressade ekonomiska förhållanden, dålig yttre arbetsmiljö, olämplig fritidsmiljö för såväl barn som vuxna, störda relationer, ofrivillig sysslolöshet, tidspress m. m.

Den oro som enligt gjorda undersökningar arbetstagarna känner för hälsorisker på arbetsplatsen utgör ett observandum i fråga om hur människor upplever sin situation. Inte mindre än 80 % av arbetstagarna upplever här nämnda oro.

Ca 30 % arbetstagare har angett sig uppleva psykisk stress. Utomstående har gjort den bedömningen att minst 10 % av dessa hade ett i hög grad pressande arbete. Vi vet att yrkesskadefrekvensen har stegrats markant under senare år och att antalet personer som arbetar inom arbetsvården har ökat från år till år.

För att åstadkomma förbättrade förhållanden krävs förebyggande åtgärder. Det behövs en ändamålsenlig planering, såväl mental- som omgivningshygieniskt, när det gäller samlevnad, boende, arbete, skola, fritid, men också genom att man tar sikte på de risker som människorna utsätts för då det gäller såväl hälsa som olyckor.

Hos varje departement och i övriga samhällsorgan finns i regel aspekter av hälsovårdsmässig betydelse. Helhetsbedömningar är emellertid svåra att göra genom att hälsovårdande åtgärder är fördelade på flera instanser. De försvåras också av att biologisk sakkunskap i vid mening i regel saknas i samhällets många ledande organ, medan sakkunskap gällande materiella förhållanden, t. ex. fastigheter, vägar och trafik, är väl tillgodosedd.

Genom att samhällsmedicinska synpunkter av mentalhygienisk art hittills i relativt ringa grad har efterfrågats i samhällsplaneringen, saknas i betydande utsträckning utbildad personal för att tillämpa och föra ut den kunskap som finns. Därigenom kommer inte de hälsohotande faktorerna till den kännedom som de borde komma. Vi får inte heller den forskning och utbildning som behövs för att kunna vidta förebyggande åtgärder mot ohälsa och olyckor.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär en systematisk genomgång av den statliga verksamheten för att kartlägga möjligheterna att genom information, utbildning och anlitande av biologisk och medicinsk expertis åstadkomma ett större hänsynstagande till hälso- och miljömässiga aspekter i beslutsfattandet och i förvaltningen.

Stockholm den 26 januari 1976

LENNART MATTSSON (c)

i Lane-Herrestad

KJELL A. MATTSSON (c)

i Skee